

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ОСВІТИ ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ

Устенко Р. Л., Свінцицька Н. Л., Каценко А. Л.
(Полтава, Україна)

Освіта показує рівень та вектор розвитку суспільства, його потреби, інтереси, тому педагогічна категорія «освіта» є багатогранною і розглядається як система, процес, результат та цінність для особистості та суспільства. Вища професійна освіта в ХХІ столітті стрімко змінюється слідом за світом, що безперервно розвивається. Якщо перша половина ХХ століття пройшла під гаслом доступності загальної середньої освіти, а друга половина характеризувалася зростанням університетської освіти, то у новому столітті освіта покликана відповідати на виклики часу, що виявляється у тенденціях різного масштабу [1]. Серед тенденцій сучасної освіти можна виділити тенденції, що стосуються як організаційно-управлінської сфери, так і власне педагогічної.

У першому випадку можна говорити про життя в постіндустріальному суспільстві в умовах глобалізації. Причому глобалізація, під якою розуміють процес економічної, політичної та культурної загальної інтеграції, торкнулася і сфери освіти. Поряд з обміном науковими знаннями та ідеями виникла потреба обміну їх носіями та реципієнтами – викладачами та студентами – між вищими навчальними закладами та країнами. Академічність та мобільність та свобода актуалізували потребу зближення освітніх програм та порядку визнання дипломів, що нерозривно пов'язано зі створенням єдиного освітнього простору в Європі, відомого як Болонський процес для вищої професійної освіти та Брюгге-Копенгагенський процес для середньої професійної освіти. Глобалізація освіти не передбачає створення єдиної європейської чи світової системи вищої освіти та орієнтована не на виявлення протиріч у існуючих освітніх системах, а на координацію їх дій, гармонізацію неоднорідних систем, що історично склалися, шляхом створення єдиних європейських стандартів для полегшення взаємодії, збільшення мобільності у сфері вищої освіти [2, 3]. Глобалізація освіти проявляється такими трендами як поглиблення міждержавної співпраці в галузі освіти, створення мереж та здійснення цифрової революції у навчанні, зростання доступу до вищої освіти та її масовість. Спостерігається розширення ринку освітніх послуг, що веде до зростання конкуренції між університетами різних країн – експортерів освітніх послуг, сприяючи підвищенню якості вищої освіти. Глобалізації сучасної освіти сприяють як міжнародні правові акти, спрямовані на вирішення завдань виховання людей у дусі демократії, миру та гуманізму, поваги до прав людини,

культурних цінностей та традицій народів, збереження навколишнього середовища, так і проголошена концепція безперервної освіти людини протягом життя. Освіті сьогодні притаманні обидва типи навчання – підтримуюче та інноваційне, але у вищій освіті вектор необхідно змістити у бік інноваційного. При цьому поширення інновацій розглядається у руслі збереження наявних національних традицій та національної ідентичності країн та регіонів.

Прогрес у соціально-економічній сфері висунув на перший план значимість людського ресурсу. Поява парадоксу «кадрового голоду» на тлі зростання безробіття призвела до широкого поширення у ХХІ столітті бізнес-шкіл, корпоративних університетів, створення агентств для пошуку талантів. Університети та країни ведуть боротьбу за таланти. При цьому відбуваються зміни, направлені на розкриття творчого потенціалу студентів. Роботодавці очікують від вчорашніх випускників вищих навчальних закладів не лише професійних знань, навичок та компетенцій, а й навичок інноваційного мислення та творчого досвіду, досвіду особистих досягнень, навичок роботи в команді та навичок ефективних комунікацій та прагнення до професійного розвитку [4, 5].

Для сучасної вищої вітчизняної освіти властиві демократизація освіти (зростання децентралізації управління системою освіти, розширення обсягу прав вузів, студентів, викладачів) та гуманітаризація (формування особистісної зрілості студентів внаслідок розвитку загальнокультурних компонентів) [6].

Тенденції зміни організації та розвитку системи освіти безпосередньо пов'язані зі змінами власне педагогічними. На зміну парадигмі знань прийшла особистісна парадигма, що визначає мету освіти як розвиток особистості людини. У разі вищої медичної школи – це розвиток особистості спеціаліста (лікаря, провізора) засобами дисциплін, що вивчаються.

Проаналізувавши зміни, що відбуваються у сучасній національній вищій школі, можна сказати, що вони характеризуються такими тенденціями:

1. Впровадження освітніх технологій нового рівня з акцентом на інтерактивному навчанні, у якому вироблення умінь супроводжується творчим засвоєнням знань, необхідних як для майбутньої професійної діяльності, так і науково-дослідної, а використання різноманітних форм освітньої діяльності сприяє розвитку творчого мислення. Причому, в медичних вузах студенти, які навчаються на клінічних кафедрах, традиційно присутні на науково-практичних, лікарських конференціях, що знаходить відображення в навчальних програмах, а клінічні розбори біля ліжка хворого провідних клініцистів є загальновизнаною технологією «майстер-класу» для майбутніх та практикуючих лікарів.

2. Розробка нових освітніх програм та їх постійне коригування з акцентом на потреби суспільства. Наприклад, у сфері медичної освіти слід зважати на демографічні зміни – збільшення осіб похилого віку.

3. Практична спрямованість освітнього процесу.

4. Впровадження у процес навчання технологій та стратегій, пов'язаних із залученням студентів до наукових досліджень [7].

5. Розширення диференціації та індивідуалізації процесу навчання, що реалізується появою у вузах варіативної частини освітніх програм та дисциплін на вибір.

6. Зміна статусу студента з пасивного об'єкта навчання у суб'єкт навчання, коли студент усвідомлено та активно освоює теоретичні та практичні засади майбутньої професії, а викладачі створюють оптимальні для цього умови;

7. Підвищена увага до обдарованих студентів на противагу орієнтації на «середнього» учня, виявлення та розвитку здібностей студентів засобами дисциплін.

Список використаних джерел:

1. Шерстюк О. О. Стереоморфология: история и перспективы ее развития для теории и практики медицины / О. О. Шерстюк, Н. Л. Свиницкая, Р. Л. Устенко [и др.] // Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії. 2020. Т. 20, вип. 1 (69). С. 186–192.

2. Свінцицька Н. Л. Формування професійних компетентностей у іноземних студентів під час вивчення дисципліни «Анатомія людини» / Н. Л. Свінцицька, А. В. Пілюгін, Р. Л. Устенко [та ін.]. *Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика*: матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 19 березня 2020 р. Полтава, 2020. С. 183–185.

3. Шерстюк О. О. Застосування сучасних засобів навчання на кафедрі анатомії людини / О. О. Шерстюк, С. А. Підлужна, Н. Л. Свінцицька, Н. О. Корчан, А. Л. Каценко // Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти: матеріали навчально-наукової конференції з міжнародною участю, м. Полтава, 25 березня 2021 р. Полтава, 2021. С. 294–296.

4. Свінцицька Н. Л. Особливості формування професійного становлення іноземних студентів під час вивчення дисципліни «Анатомія людини» / Н. Л. Свінцицька, В. Г. Гринь, А. Л. Каценко // Актуальні питання медичної (фармацевтичної) освіти іноземних громадян: проблеми та перспективи: навч.-наук. конф. з міжнар. участю (Полтава, 22 листопада, 2018 р.): збірник статей. Полтава, 2018. С. 81–83.

5. Свінцицька Н. Л. Формування клінічного мислення студентів англійської форми навчання під час вивчення дисципліни «Анатомія людини» / Н. Л. Свінцицька, О. О. Шерстюк, Р. Л. Устенко [та ін.] // Удосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах: матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 24 березня 2016 р. Полтава, 2016. С. 189–190.

6. Свінцицька Н. Л. Деякі питання оптимізації навчального процесу з дисципліни «Анатомія людини» / Н. Л. Свінцицька, А. Л. Каценко, В. В. Литовка / Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі (XXVI Каришинські читання): матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 30-31 травня 2019 р. Полтава, 2019. С. 279–280.

7. Свінцицька Н. Л. Робота у студентському науковому товаристві – перша ланка у процесі формування сучасного лікаря / Н. Л. Свінцицька, О. О. Шерстюк, Р. Л. Устенко [та ін.] // Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії. 2015. Т.15, вип. 2 (50). С. 39–42.

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ STEM-ОСВІТИ В ТРВЗ-ПЕДАГОГІКУ

Харченко О. В.
(Київ, Україна)

Теорія рішення винахідливих задач (ТРВЗ) була вперше розроблена Г. Альтшуллером у 1940-х роках для допомоги інженерам в розв'язанні технічних проблем. Згодом ця теорія поширилася у викладанні точних наук. На ряд переваг, які були притаманні для теорії рішення винахідливих задач, поступово звертали увагу науковці у галузі педагогіки. Таким чином вже у 1980-х роках ТРВЗ увійшла у педагогічний напрям. Ключова ідея теорії рішення винахідливих задач – поєднання педагогічної науки і теорії рішення винахідливих задач з метою визначення алгоритмів створення інструментальних способів побудови системи розвитку, навчання і виховання на основі цілісного розуміння суті визначених задач.

Основоположними орієнтирами, на які спрямовується ТРВЗ у педагогіці є:

- цілеспрямованість, сформованість конкретних цілей;
- наявність плану досягнення мети, організованість;
- висока працездатність;
- уміння вирішувати творчі задачі;
- готовність продовжувати роботу, незважаючи на перешкоди.

Традиційні освітні технології постійно удосконалюються з метою відповідності вимогам часу. І у сучасному розумінні теорія рішення винахідливих задач покликана сприяти формуванню креативного мислення і вихованню творчої особистості учня, готового до вирішення складних ситуацій та задач в різних галузях діяльності. Окрім того, пізнавальний інтерес для учнів становлять цифрові технології, які значно розширюють навчальні можливості. Нині прогресивним методом навчання і розвитку сучасної молоді є STEM-